

וכן הוא עושה בערב פסח בירושלים, שחל להיות בשבת. שאם לא זכר לקנות את השה לפסחו מערב שבת, מניח את טליתו אצלו [אצל המוכר], ונוטל את פסחו, ועושה עמו חשבון לאחר היום טוב.

גמרא:

שנינו במתניתין: שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן, ובלבד שלא יאמר לו "הלוני".

אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי: מאי שנא אם אומר "השאלני", ומאי שנא "הלוני"?

אמר ליה: "השאלני" לא אתי למיכתב. כיון דשאלה היא לזמן מועט⁽⁴⁾, ואינו חושש שמא ישכחנה. אבל אם אומר לו "הלוני", אתי למיכתב. דלשון "הלוה" משמע לזמן מרובה. וכדקא קיימא לן: סתם הלוה שלשים יום. וחושש המלוה שישכחנה, ומשום כך הוא כותבה בפנקסו.

ושוב אקשיה: והא כיון, דבחול נמי קרי להלוה "שאלה", דהא זימנין דבעי למימר ליה לחבריה "הלוני", ואמר ליה

איתמר כן, לא איתמר. ובמי שנפרקה ידו דלא איתמר דלא כמתניתין, יש לנו לפסוק הלכתא כמתניתין.

הדרן עלך חבית

פרק שואל

מתניתין:

שואל אדם מחבירו בשבת, כדי יין וכדי שמן⁽¹⁾. ובלבד שלא יאמר לו, "הלוני אותם". משום דהלוה, דרך המלוה לכותבה בפנקסו, כדי שלא ישכח. וחיישינן דלמא אתי למיכתב⁽²⁾. אלא יאמר לו: "השאלני". דשאלה, אין דרך כל כך לכותבה.

וכן האשה שואלת מחבירתה ככרות בשבת. ובלבד שלא תאמר לה "הלוני ככרות".

ואם המלוה אינו מאמינו ללוה, מניח הלוה את טליתו אצלו לערבון⁽³⁾, ועושה עמו את חשבון החוב לאחר השבת. אבל בשבת עצמה אסור לעשות חשבון, כדאיתא לקמן [קנ א].

לקמן על גוי. שפת אמת.

3. וכתבו הראשונים בכתובות [ז א], דאסור לקנות משכון ביום טוב. והכא מיירי שאינו משכון גמור. אלא מניחו לסמיכות דעת בעלמא. ויעוין בהתם סופר.

4. רש"י. והקשו תוספות, הא בשאלה נמי קיימא לן "סתם שאלה לי יום".

ופירשו, דבשאלה לא אתי למיכתב, משום

1. ודוקא בדבר שהוא לצורך שבת. אבל בלאו הכי, אסור בכל לשון. משום שקנין אסור בשבת. מגן אברהם סימן שז סקט"ו.

2. ולכאורה אין טעם האיסור נוהג אלא במלוה. דהוא יבוא לכתוב. וצריך לומר דאסור משום כן גם על הלוה. כדי שלא יכשל המלוה על ידו.

ולפי זה יש להתיר ללות מגוי.

אלא דלשון "חבירו", מוקמינן לה במשנה